

Input Commissiedebat ZZP

18 december 2025

Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Op 18 december a.s. debatteert uw commissie over het onderwerp ZZP. Vereniging Zelfstandigen Nederland (VZN) wil graag de volgende input leveren voor dit commissiedebat. Het betreft de volgende agendapunten:

1 handhaving schijnzelfstandigheid gevolgen verlenging zachte landing 2 het niet uitvoeren van de aangenomen motie Ergin c.s.

De 'zachte landing' is niet zacht

Per 1 januari 2025 is het handhavingsmoratorium opgeheven. Sindsdien controleert de Belastingdienst weer op schijnzelfstandigheid. De politiek heeft ervoor gekozen om het jaar 2025 te bestempelen als het jaar van 'de zachte landing'. Daarmee wordt bedoeld dat de Belastingdienst start met bedrijfsbezoeken en er nog geen boetes worden opgelegd. Voor veel zzp'ers is de landing in 2025 echter allesbehalve zacht geweest. Dit komt door de sterke reactie van opdrachtgevers op de aangekondigde hervatting van de handhaving. Die zijn in grote getalen kopschuw geworden om te werken met zzp'ers. Dat komt omdat er wordt gehandhaafd op criteria die opdrachtgevers en zzp'ers onvoldoende duidelijkheid bieden. De 'holistische toets' van het Deliveroo-arrest is wellicht begrijpelijk voor rechters en arbeidsjuristen, maar biedt onvoldoende houvast voor veel opdrachtgevers. Die nemen daarom het zekere voor het onzekere. De huidige situatie (handhaven zonder duidelijke criteria) leidt ertoe dat opdrachtgevers extreem voorzichtig zijn geworden met de inhuur van zzp'ers. Uit een enquête van ZZP Kiest blijkt dat maar liefst circa driekwart van de respondenten (grote) zorgen heeft om een daling van het aantal opdrachten als gevolg van de huidige handhaving. Dat is een veel hoger percentage dan destijds door het ministerie van SZW bedoeld.

Handhaving leidt niet tot de gewenste reactie

Veel organisaties en bedrijven zijn momenteel de onterechte mening toegedaan dat er helemaal niet meer kan worden gewerkt met zzp'ers. Zij verlengen overeenkomsten van opdracht niet. Een aantal organisaties biedt zzp'ers een dienstverband aan. Veelal zijn dit tijdelijke contracten. Dat opdrachtgevers zzp'ers tijdelijke arbeidsovereenkomsten aanbieden is een signaal dat het systeem niet werkt. Waar beoogd wordt werkenden meer zekerheid te bieden, wordt het tegenovergestelde bereikt. Voor veel zzp'ers is een dienstverband bovendien niet aantrekkelijk vanwege de sterk verminderde mogelijkheden van een vast dienstverband ten opzichte van het zelfstandig ondernemerschap.

De meeste meldingen die wij binnenkrijgen van zzp'ers betreffen echter bedrijven en organisaties die zelfstandigen dwingen om via een uitzend-, detachering- of brokerconstructie te werken. In deze constructies wordt inhuur duurder omdat er veel marge achterblijft bij de tussenkomstbedrijven. Daarnaast worden zelfstandigen regelmatig gedwongen om via de algemene voorwaarden van die bedrijven 'te tekenen bij het kruisje' (waarmee bijvoorbeeld de financiële risico's van wanbetaling van de eindopdrachtgever worden verlegd van de broker naar de zelfstandige en er fikse bedragen moeten worden betaald voor diensten die niet als service worden ervaren).

Andere signalen ongewenste effecten huidige handhavingspraktijken

Voorbeelden van andere ongewenste effecten van de huidige handhavingspraktijken zijn onder andere:

- bij een onderwijsinstelling waar post-initieel onderwijs wordt gegeven door freelance docenten wordt een steekproef van N=3 geëxtrapoleerd naar alle freelance docenten waarmee de instelling werkt. Dit is in strijd met de regel dat elke situatie holistisch en integraal dient te worden bestudeerd;
- bij een overheidsinstelling zet men in een tenderaanvraag dat zzp'ers zijn uitgesloten van deelname;
- bij een gemeentelijke instelling worden oneigenlijke criteria gehanteerd zoals een omzetplafond, om te bepalen of iemand mag (blijven) werken als zelfstandige.

Verkeerde volgorde

De huidige situatie toont volgens ons aan dat de volgorde verkeerd is. Het opheffen van het handhavingsmoratorium zonder daadwerkelijke stappen te hebben gezet in de verduidelijkingsvraag, leidt tot overreactie in de markt. Eerst moet duidelijkheid worden geschapen over de vraag wanneer wordt voldaan aan het gezagscriterium van de arbeidsovereenkomst. Dan pas kan worden gehandhaafd. Anders blijft het schieten op bewegende doelen en roep je de situatie af waarin echte zelfstandige ondernemers uit de markt verdwijnen. Want er zijn door de huidige handhaving ook zelfstandige ondernemers die eerder dan gepland stoppen met werken of hun activiteiten verleggen naar het buitenland. Dat is onwenselijk in een arbeidsmarkt waarin iedereen hard nodig is en waarin, zoals ook blijkt uit het recent verschenen rapport van Wennink, flexibiliteit essentieel blijft.

Hoe dan wel? Rechtsvermoeden en ondernemerscriteria

VZN is tegen schrijnende schijnzelfstandigheid en pleit voor gerichte handhaving op misstanden. Deze misstanden bevinden zich op onze arbeidsmarkt in sectoren waar zelfstandigen te lage tarieven betaald krijgen door hun opdrachtgevers om van te kunnen ondernemen. Wij adviseren daarom om de brede handhaving te stoppen en de handhaving in 2026 te richten op die situaties waarin zzp'ers werken voor tarieven onder het bedrag dat in de conceptwet Vbar wordt genoemd als tarief waaronder werkenden het rechtsvermoeden kunnen inroepen.

Wij raden ook aan om het onderdeel *rechtsvermoeden* van de Vbar zo spoedig mogelijk in te voeren ten behoeve van het veiligstellen van de HVP-gelden. Het verduidelijkingsdeel (Vba) van de conceptwet Vbar zal de beoogde verduidelijking niet bieden. Wij pleiten er daarom voor om níet verder te gaan met dit onderdeel van de wet. Zowel de Raad van State als het Adviescollege toetsing regeldruk hebben uitermate kritisch geadviseerd naar aanleiding van (met name dit onderdeel van) het wetsvoorstel Vbar. Met die kritiek lijkt niets te zijn gedaan. De algemene teneur is dat waar verduidelijking wordt beoogd, juist vertroebeling wordt bewerkstelligd. Handhaven wanneer de regels niet duidelijk (genoeg) zijn is vragen om ongelukken.

Kom in plaats daarvan met een wettelijke definitie en/of duidelijke criteria op basis waarvan bepaald kan worden of iemand zelfstandige ondernemer is. Het opbouwen van een bedrijfsbuffer voor het afdekken van sociale en ondernemersrisico's behoort wat ons betreft tot die criteria. De groep die bewust kiest voor het zelfstandige ondernemerschap en voldoet aan de criteria gaat dan, net als werknemers, bijdragen aan de sociale zekerheid, maar wel op een manier die past bij zelfstandig ondernemerschap. Zo is voor die groep controle op schijnzelfstandigheid vanuit fiscaal perspectief niet langer nodig en scheelt het bovendien uitvoeringsproblemen.

Afrondend

Ter afronding geven wij u nog het volgende mee: maak zelfstandig ondernemerschap mogelijk voor iedereen die op deze manier wil werken. Koester de mogelijkheid om te kunnen kiezen voor zelfstandig ondernemerschap omdat dit voor veel mensen een zeer prettige en gezonde arbeidsrelatie is (ZEA-rapportage TNO, 2025), die bovendien zorgt voor dynamiek en wendbaarheid op onze arbeidsmarkt. Stimuleer fiscaal het treffen van voorzieningen voor de risico's van dat ondernemerschap en belast opdrachtgevers en zelfstandigen niet langer met de onduidelijke regels die leiden tot de huidige onrust in de markt als gevolg van de hervatte handhaving. Wie met een kanon schiet op een mug, veroorzaakt namelijk te veel 'collateral damage'. Daar zijn op dit moment veel echte zelfstandige ondernemers de dupe van. Wij roepen de Kamer daarom op om dit te stoppen. De suggesties die wij u in deze brief aanreiken maken handhaving gericht, efficiënter en eerlijker.

Den Haag, december 2025